

Finansal Muhasebe derslerinde öğrencilerde oluşan kavram yanlışlarının incelenmesi

Examination of the misconceptions that occur in students in Financial Accounting course

İbrahim Erol¹ Burcu Demirel Utku²

Received Date: 23 / 10 / 2015

Accepted Date: 24 / 12 / 2015

Öz

Son 20 yıllık süreç incelendiğinde finansal alanda yaşanan muhasebe skandalları insan hayatını farklı yönlerle derinden etkilemiş ve ülkeleri muhasebe sistemleri hakkında düzenlemeler yapmaya ve önlemler almaya itmiştir. Ülkelerin alması gereken önlemlerin ve yapması gereken düzenlemelerin, başta muhasebe eğitiminde yapılması gerektiği açıktır. Muhasebe eğitimi farklı muhasebe dersleriyle yapılmaktadır. Muhasebe eğitiminin temelleri finansal (genel) muhasebe adlı derste atılmaktadır. Bu derslerde öğrencilerin yaşadığı zorlukların ve edindiği kavram yanlışlarının tespit edilmesi ileride muhasebe adına yaşanacak yanlışlıkları gidermede etkili olacaktır. Bu çalışmada öğrencilerin muhasebe eğitimi sırasında yaşayabileceği kavram yanlışları uygulanan anketler ve öğrencilere yaptırılan kavram haritaları ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan anketler SPSS istatistiksel analiz programıyla analiz edilmiştir. Bulunan kavram yanlışları tablolar yardımıyla daha görsel hale getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Kavram Yanlışları; Finansal Muhasebe; Muhasebe Eğitimi; Kavram Haritaları

Abstract

The accounting scandals experienced in financial field in last 20-year period studied profoundly influenced by different aspects of human life. In this case, countries' accounting systems and regulations are making it to take measures on. It is clear that accounting education needs to be done in the first place in precautions and arrangements made by countries. Accounting training is done with different accounting courses. Fundamentals of accounting training (general) are taken from the financial (general) accounting courses. In these courses, identifying the difficulties faced by students or acquired misconceptions during lessons will be effective in removing on behalf of future accounting mistakes. In this study, the misconception students may face during the accounting education has tried to determine by implementation of a questionnaire and concept maps made by students. The survey was analyzed by SPSS statistical analysis program. Found misconceptions samples were studied to become more apparent by visual tables.

Keywords: Misconceptions; Financial Accounting; Accounting Education; Concept Maps

1. Giriş

Muhasebe denildiğinde insanların aklına soğuk bir dünya, renksiz ve sıradanlaşmış bir kavram gelmektedir. Artan ve sürekli var olan önemine binaen bu kavram, bu türden algılanmaları hak etmemektedir. Muhasebe eğitimini olumsuz yargılamadan kurtarmak adına, insanları bu türden düşünelere itecek durumları tespit etmek ve bu durumlara çözüm üretmek gerekmektedir. Muhasebenin diğer derslere göre daha renksiz bir ders olarak algılanmasının altında yatan neden, öğrencilerde dersin işleniş sırasında oluşan yanlış öğrenmeler, yani kavram yanlışlarıdır.

¹ Ress. Assist., Akdeniz University, FEAS Department of Business Administration Accounting-Financing USA, ANTALYA/TURKEY, ibrahimerol@akdeniz.edu.tr

² Assoc. Prof. Dr., Akdeniz University, FEAS Department of Business Administration Accounting-Financing USA, ANTALYA/TURKEY, burcudemirel@akdeniz.edu.tr

Kavram Türk Dil Kurumu sözlüğündeki anlamında nesnelere veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak altında toplayan genel tasarımdır, diğer anlamında ise nesnelere veya düşüncenin zihnindeki soyut ve genel tasarımı olarak tanımlanmaktadır (TDK Sözlük 2011). Bu tanımdan yola çıkarak muhasebede kullanılan bazı kavramların öğrenci zihninde oluşmuş olan yanlış tasarımına eğilmek, muhasebe eğitimini daha anlaşılabilir kılacak ve muhasebe üzerinde var olan soğuk ve ruhsuz havayı dağıtacaktır.

Kavramların oluşma ve gelişme süreci incelendiğinde karşımıza dört aşama çıkmaktadır. Bunlar genelleme, ayırma, gruplama ve tanımlamadır. Zihinde oluşan kavramlar bu aşamalardan birine uğrayarak kendi yerlerini bulurlar. Gruplama; karşılaşılan nesnelere ve olayları ortak özellikleri yardımıyla sınıflandırma, genelleme; edinilen kavramları yeni duruma adapte etme, ayırma; ortak bir grupta toplanılan kavramların farklılıklarını gözetilerek belirginleştirme, tanımlama ise zihinde soyut düşünce birimleri halinde duran kavramları adlandırma olarak özetlenebilir (Malatyalı ve Yılmaz,2010).

Öğrenme hep daha önce öğrenilen üzerine inşa edilerek giden bir süreçtir. Bu açıdan bakıldığında kavram öğreniminde genelleme süreci en önemli basamaklardan birisidir. Çünkü mevcut kavramların yeni durumlara adapte edilmesi ne kadar doğru yapılırsa, o kadar etkili öğrenme gerçekleşecektir. Baştan sahip olunan ön kavramların yanlış öğrenilmesi, bazen yeni kavramların öğrenilmesinde zorluklar oluşturur. Kavram yanlışları öğrenmeye engel teşkil eden yanlış öğrenmeler olarak tanımlanabilir (Baki ve Bell,1997; Ubuz, 1999). Kavram yanlışlarının tespit edilip doğru öğrenmenin gerçekleşmesi, tıpkı bir önceki öğrenmede olduğu gibi ileriki öğrenmeleri de garanti altına alacaktır.

Genel olarak öğrenme, değişen çevresel koşullara bağlı olarak bireyin davranışlarında meydana gelen değişim olarak tanımlanabilir. Bir kavramı öğrenme ise, kavramın oluşmasında etkili uyarıcı ve iticileri belli kriterlere bağlı olarak gruplayarak, zihinde bilgiler yumağı oluşturarak tanımlanabilir. Ayrıca, istenilen ve yeterli düzeyde öğrenmenin gerçekleşmesi için, öğrenmenin uzun süreli olması ve davranış değişikliği sağlaması gerekmektedir. Kavramsal bilgide anlamı kavramak yeni bilgileri bu kavramın üzerine oturtarak yeni öğrenmeler oluşturmak ve ayrıca bu öğrenmeleri kalıcı hale getirmek önemlidir (Ersoy, 2003; Ülgen, 2001). Bu çalışmada da muhasebe eğitiminin temelini oluşturan finansal muhasebe dersi ve bu derste öğrenilen temel kavramlar üzerinde durulmuştur. Öğrencilere yöneltilen sorular yardımıyla öğrenmede en çok zorlanılan kavramlar tespit edilmeye çalışılmış ve buralarda öğrencide oluşabilecek kavram yanlışları aranmıştır. Bunun için muhasebe eğitimcilerinin görüşlerine başvurularak öğrencilerin en çok karıştırdıkları başlıkları içeren anket soruları oluşturulup öğrencilerin yanıtlaması istenmiştir.

Ayrıca kavram yanlışlarının tespiti için bir dönem boyunca, öğrencilerden her dersin sonunda o derste öğrendikleri ile ilgili kavram haritaları oluşturmaları istenmiştir. Kavram haritaları bilgileri temsil edip aralarındaki bağları gösteren grafiksel araçlar veya diyagramlardır (Novak ve Canas, 2006). Kavram haritaları tekniği, dersin planlanıp öğrencilere aktarılması ve öğrencilerin derste öğrendiklerini pekiştirip eksik öğrendikleri noktaları tespit etmesi amacıyla kullanılabilir (Ertan vd., 2014). Bu çalışmada da hem dersin pekiştirilmesi hem de öğrencilerde oluşan kavram yanlışları tespit edilmesi amacıyla kullanılmıştır. Finansal muhasebe dersinde kalıcı öğrenmeleri engelleyen kavram yanlışlarının tespit edilmesi hem ileriki muhasebe derslerinde öğrencilerin karşılaşacakları zorlukları giderme adına etkili olacak, hem de muhasebe adına öğrencilerde oluşan olumsuz havanın giderilmesine katkı sağlayacaktır.

2. Önceki çalışmalar

Kavram yanlışları genel anlamda eğitim bilimleri alanının çalışma konusu olması dolayısıyla, muhasebe alanında yapılmış çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. Kavram yanlışlarının tespiti ve düzeltilmesi için yapılmış olan çalışmalar Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. Kavram yanlışları ile ilgili yapılmış çalışmalar

Tekkaya vd. (2000)	Biyoloji Eğitimi	Biyoloji öğretmen adaylarının, biyolojinin temel konularına ilişkin sahip olduğu kavram yanlışlarını saptamak amacıyla hazırlanan soru grubu, öğretmen adaylarına cevaplatılmış ve sonuçlar öğretim elemanlarıyla tartışılarak öğretmen adaylarının sahip olduğu kavram yanlışları tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlardan birine göre bilimsel anlamda kullanılan dil ile günlük yaşamda kullanılan dilin birbirinden farklı olmasından kaynaklı kavram yanlışlarının oluştuğu görülmüştür. Bu anlamda ders esnasında ve günlük hayatta ortak kullanılan bazı biyoloji kavramlarının tanımları üzerinde yoğun durulması, kavram yanlışlarının oluşmasını engelleyebilir denilmiştir.
Bilgin ve Geban (2001)	Kimya Eğitimi	Bu çalışmada analogiler(benzetişimler) kullanılarak kimyasal denge konusunda öğrencilerde oluşabilecek kavram yanlışları giderilmeye çalışılmıştır. Geleneksel öğretim yöntemi ve analogi kullanılarak öğretim, deney ve kontrol grupları yardımıyla karşılaştırılmış ve analogi kullanmanın kimyasal denge konusunda öğrencilerde daha az kavram yanlışına sebebiyet verdiği anlaşılmıştır. Fakat öğrencilerde her iki yöntemde de ortak olarak kavram yanlışları oluşmuştur. Bu kavram yanlışları genellikle tepkime dengeye gelmesi, kimyasal dengenin özellikleri, kimyasal dengeye etki eden faktörler ve katalizör ilavesi konu başlıklarında yaşanmıştır.
Koray vd. (2005)	Fizik Eğitimi	İlköğretim öğrencilerinin kütle ve ağırlık kavramlarının birimleri ile ilgili kavram yanlışlarını belirlemek amacı ile yapılan çalışmada, açık uçlu soruların yer aldığı ölçek öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre eğitimcilerin temel kavramlar üzerinde durmaları gerektiği ve bu kavramlar arası ilişkilerin öğrenciler tarafından keşfedilmesinin önemi vurgulanmıştır.
Yıldız ve Büyüktaş (2006)	Fizik Eğitimi	Atatürk Üniversitesi Fizik bölümü 1.sınıf lisans öğrencileri ile yapılan bu çalışmada, öğrencilerin kuvvet ve hareket konusunda sahip olabileceği kavram yanlışlarının tespiti amacıyla açık uçlu sorular sorulmuş ve verilen cevaplarla o alanda uzman kişilerin öğrencilerin sahip olmasını beklediği kavram yanlışlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırma sonunda öğretim elemanlarının öğrencilerin sahip olmasını beklediği kavram yanlışları konusundaki tahminlerinde yanlışlıkları gözlemlenmiştir. Nitekim öğrenciler yaşadıkları yoluyla sahip oldukları kavram yanlışları ile öğretim elemanlarını yanıltmışlardır.
Yumuşak (2008)	Fizik Eğitimi	Fen bilgisi öğretmen adaylarının fizik konularına ilişkin sahip olduğu kavram yanlışlarını saptamak amacıyla kavram yanlışları testi uygulanmış ve yapılan anket ile öğretim adaylarının fen bilgisi dersine dair görüşleri araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının fizik konularına olan ilgisinin düşük olması daha önceki eğitimlerinde fizik konularına ilişkin kavramları teknolojik eğitim araçları yardımıyla öğrenmemiş olmaları ve kullanılan ders kitaplarının kavram öğretimine uygun hazırlanmamasından dolayı, bu derse ilişkin kavram yanlışlarına sahip olduğunu vurgulamıştır.
İç ve Demirkol (2008)	Geometri Eğitimi	Ortaöğretim Öğrencilerinin Üçgenler Konusundaki Temel Hataları Ve Kavram Yanlışları adlı çalışmalarında öğrencilere sorulan 10 açık uçlu soru sonucunda geometri derslerinde en çok sahip olunan kavram yanlışlarını tespit etmeye çalışmışlardır. Çalışmanın sonucuna göre öğrenciler sorularda doğrudan açı, üçgende açı-açı-kenar kavramları arasında bağlantı kurmakta zorlanmışlardır.
Stravrou (2014)	Matematik Eğitimi	Sayı teorisi ve soyut cebir derslerini alan öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin yaptığı ödevler incelenmiş ve istenilen matematik ispatlarında çeşitli kavram yanlışları olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı ödev bir başka gruba verilmiş fakat o gruba bir önceki öğrencilerin yaptığı hatalar bildirilmiştir. Yapılan hataları bilen öğrenciler diğer öğrencilere göre daha az hata yapmak için bazı soruları cevapsız bırakmış ve cevaplamaktan çekinmişlerdir.
Kerr (2014)	Matematik Eğitimi	Eğitici video oyunlarının, kesirlerin öğretiminde kullanılması yönteminde kavram yanlışları tespit edilmeye çalışılmış ve normal yazılı testler üzerinde yapılan araştırmalara göre daha anlamlı ve kesin tespitler yapılmıştır. Öğrencilerin video oyunlarında yaptıkları hatalar günlük hayatta yaptıkları hatalarla paralellik göstermiştir.

Tabloda görüldüğü gibi kavram yanlışları ile ilgili yapılmış çalışmalara bakıldığında, konunun genellikle eğitim bilimleri alanlarında irdelendiği görülmektedir. Sosyal bilimlerin alt dalı

olan muhasebe alanında kavram yanlışlarının tespitine yönelik olarak daha önceden yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda bu çalışma kapsamında bulunan kavram yanlışlarının muhasebe eğitiminde önemli bir yere sahip olacağı düşünülmektedir.

3. Uygulama

Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü 1. sınıf öğrencilerinden genel muhasebe dersini alan 75 öğrenci üzerinde anket yardımıyla yapılmıştır. Anketin hazırlık aşamasında muhasebe öğretim üyelerine, muhasebe derslerinde öğrencilerin yoğun olarak karıştırdıkları kavramlar sorulmuş ve elde edilen bilgiler ışığında anket soruları hazırlanmıştır. Anket hazırlanırken bilanço düzeni dikkate alınmış ve en çok karıştırılan bilanço grubu ve bu gruba ilgili kavram yanlışları tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca kavram yanlışlarının tespiti için bir dönem boyunca, öğrencilerden her dersin sonunda o derste öğrendikleri ile ilgili kavram haritaları oluşturmaları istenmiştir. Kavram haritaları ve uygulanan anket yardımıyla muhasebe eğitimine katkısı olacağı düşünülen kavram yanlışları tespit edilmiştir.

Hazırlanan anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölüm 5'li likert tipi ölçeğin yer aldığı, öğrencilerin muhasebe dersinde en çok karıştırdıkları kavramlardan oluşan bölümdür. Bu bölüm yardımıyla öğrencilerde rastlanabilecek kavram yanlışları tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü ve son bölüm ise muhasebe derslerinin işleniş için öğrencilerin beklentilerinin değerlendirildiği, 5'li likert tipi ölçekten oluşmaktadır. Öğrencilere verilen 100 anketten 75 tanesi analize tabi tutulabilmiştir.

4. Bulgular

Bu bölümde öncelikle demografik soruların içinde bulunduğu anketin 1.bölümü Tablo 2 yardımıyla gösterilmiştir. Daha sonra 2. bölümde karıştırılması muhtemel muhasebe kavramlarını tespit etme amacıyla oluşturulmuş olan anket soruları güvenilirlik bakımından test edilmiş ve bu bölüme ait soruların frekans dağılımı Tablo 3 yardımıyla gösterilmiştir. Son olarak anketin 3. bölümünde yer alan öğrencilerin dersten beklentilerine ilişkin ifadelerin ortalamaları yardımıyla Tablo 5 oluşturulmuştur.

Anketimize katılan öğrencilerin 27'si kadın 48'i erkektir. Yaş dağılımına bakıldığında 16-19 yaş grubunda 27 öğrenci, 20 yaşında 22 öğrenci ve 21-26 yaş grubunda 26 öğrenci anketimizi cevaplamıştır. Öğrencilerin 39'u düz lise veya meslek lisesinden, 34'ü anadolu lisesinden mezun olmuşlardır. Anketimizi cevaplayan öğrencilerin neredeyse tamamı daha önce muhasebe dersi almamışlardır. Bu anlamda bakıldığında öğrencilerin muhasebe kavramlarıyla ilk kez lisans 1.sınıfta tanıştıkları, bundan dolayı geriye dönük olarak muhasebe adına kavram yanlışlarına sahip olmadıkları varsayılmıştır.

Tablo 2'ye göre öğrencilerin büyük bir kısmı, mezuniyet sonrasında muhasebe mesleğine yönelmeyeceklerini ifade etmişlerdir. Nitekim derse çalışma sebeplerinin araştırıldığı ve birden fazla seçeneğin işaretlendiği soruda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun dersi geçmek için çalıştığı ve çok azının da kariyer perspektifini geliştirmek için bu derse çalıştığı görülmektedir. Ayrıca öğrenciler sadece sınav zamanında muhasebe dersine çalıştıklarını ifade ederek bu bulguyu desteklemişlerdir.

Dersin daha iyi anlaşıldığı yöntem incelendiğinde, Powerpoint sunumu ile birlikte tahtanın kullanıldığı yöntemin öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir Buradan hareketle muhasebe derslerinin tahtanın dışında dikkat çekici görsel sunumlar yardımıyla daha anlaşılır hale getirilebileceği tespitinde bulunulabilir.

Tablo 2. Ankete ait demografik soruların yer aldığı birinci bölüm

Soru	Cevap	Sayı	Oran	
Cinsiyet	Kadın	27	36%	
	Erkek	48	64%	
Yaş	16-19	27	36%	
	20	22	29%	
	21-26	26	34.7%	
Mezun olunan lise	Düz ve meslek lisesi	39	54.7%	
	Anadolu ve diğer lise	34	45.3%	
Muhasebe dersi daha önce alınmış	Evet	1	2%	
	Hayır	74	98%	
Mezun olduğunda muhasebe mesleğini seçme	Evet	32	42.7%	
	Hayır	43	57.3%	
Muhasebe dersini daha iyi anladığı yöntem	Tahtada	10	13%	
	Powerpoint ile	9	12%	
	Tahta ve Powerpoint	47	62.7%	
	Akıllı tahtada	9	12%	
Muhasebe dersine çalışma ve alma sebebi	Sınıf geçmek için bu derse çalışıyorum	Evet	56	74.7%
		Hayır	19	25.3%
	Dersle ilgili bakış açımın geliştirmek için bu dersi alıyorum	Evet	10	13%
		Hayır	65	87%
	Teorik bilgimi geliştirmek için bu dersi alıyorum	Evet	15	20%
		Hayır	60	80%
	İleriki iş deneyimime yardımcı olmak için bu dersi alıyorum	Evet	36	48%
		Hayır	39	52%
	Akademik kariyer perspektifimi geliştirmek için bu dersi alıyorum	Evet	9	12%
		Hayır	66	88%
	İşletmedeki temel işleyişi keşfetmek için bu dersi alıyorum	Evet	24	32%
		Hayır	51	68%
Derse çalışmak için harcanan haftalık süre	Sadece sınav zamanı	30	40%	
	1 saatten az	21	28%	
	1-3 saat arası	24	32%	

Anketimizin 2. bölümünü oluşturan 5’li likert tarzı, kavram yanlışlarını tespit hedefli ifadelerle ait güvenilirlik katsayısı, SPSS-20 paket programında ölçülmüş geçerli bir Cronbach's Alpha olan 0,848 bulunmuştur. Bu değer 0,7 sınırının üzerindedir ve yeterlidir.

En çok karıştırılan kavramların ortalamalarının sıralandığı Tablo 3 incelendiğinde en yüksek üç ortalamanın sırasıyla ‘Maliyet hesaplarının yansıtılma ve kapatılma kayıtlarını anlayamıyorum

karıştırıyorum’, ‘Gelir tablosu oluşturmada güçlük çekiyorum’, ‘Dönem karını bulmakta ve vergi karşılığı ayırmakta zorluk çekiyorum’ şeklinde olduğu görülmektedir. Öğrenciler en çok bu üç işlemi yapmada güçlük çekmişlerdir. Tablo 3’e göre ortalamalar incelendiğinde en çok karıştırılan ifadelerin hepsi negatif yönlü bir ortalamaya sahiptir. Yani ortalamalara bakıldığında öğrenciler bahsi geçen ifadelerle katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3. En çok karıştırılan ifadelerinin ortalamaları

İfadeler (Kavram Yanılgılarına Rastlanabilecek Durumlar)	Ort.	Std. Sapma
Maliyet hesaplarının yansıtılma ve kapatılma kayıtlarını anlayamıyorum	4,14	0,998
Gelir tablosu oluşturmada güçlük çekiyorum	3,88	1,102
Dönem karını bulmakta ve vergi karşılığı ayırmakta zorluk çekiyorum	3,71	1,313
Ters karakterli hesapların nasıl çalıştığını anlayamıyorum karıştırıyorum	3,65	1,257
Amortisman ayırmakta güçlük çekiyorum	3,60	1,356
Ticari mal hareketlerini çok karışık buluyorum	3,59	1,271
Hesap kodlarını aklımda tutamıyorum	3,59	1,323
Ciro etmek ve keşide etmek arasındaki farkı anlayamıyorum karıştırıyorum	3,59	1,316
Genel olarak muhasebe sürecinin işleyişini anlamakta zorluk çekiyorum	3,54	1,173
Muhasebenin mantığını bir türlü kafamda oturtamıyorum	3,54	1,316
Gelir ve gider hesaplarının işleyişlerini anlayamıyorum karıştırıyorum	3,45	1,255
Hesabı borçlandırmak veya alacaklandırmak tabirlerini karıştırıyorum	3,28	1,331
Satıcılar hesabı ile alıcılar hesabını ayırt etmekte zorlanıyorum	3,23	1,439
KDV hesaplarının nasıl çalıştığını anlayamıyorum karıştırıyorum	3,20	1,375
Büyük defter yevmiye defteri ve bilançoğu bazen karıştırıyorum	3,04	1,409

En çok karıştırılan ifadeler tablosu ve ders sonlarında öğrencilere hazırlatılan kavram haritaları yardımıyla, muhasebedeki kavram yanılgıları şu şekilde özetlenebilir:

1. Çift taraflı kayıt yöntemi öğrencilerin hayatında ilk defa karşılaştıkları bir kavramdır. Daha öncesinde sadece eşitlik kavramı gereği ‘=’ sembolünün sağ ve solunu dolduran öğrenciler artık yeni kavram gereği en az iki hesabı karşılıklı yazacak ekstra olarak karşılıklarına gelen rakamları hesap edeceklerdir. Bununla da kalmayıp yevmiye kayıtlarını büyük defter hesaplarına aktarmaları istenmektedir. Fakat büyük defterlerde eşitliğin bir tarafı boş kalacak ve kayıtlar bu şekilde devam edecektir. Boş kalan büyük defter kısımlarında oluşan eşitsizlik muhasebedeki eşitlik kavramının varlığını sorgulatır hale getirmiştir. Öğrenciler muhasebedeki temeli olan çift taraflı kayıt yönteminde kavram yanılgılarına düşmektedirler.
2. Bir diğer ifadeyle borç ve alacak kavramları öğrencilerin önceki yaşantılarında her zaman bir parasal karşılık bulmuş, muhasebe de karşılıklarına çıkan ‘borçlandırmak’, ‘alacaklandırmak’, ‘borçlu-alacaklı hesap’, ‘borç-alacak kalanı’ ifadelerine anlam verememişlerdir. Nitekim muhasebede borçlandırmak bahsi geçen hesaba borç tarafına artı bir sayı yazmak anlamında kullanılmıştır. Aynı zamanda ‘kasaya para girişi yapılır’ denildiği halde kasa hesabını borçlandırıyor olmak ve kasa hesabının borç kalanı vermesi veya peşin ödeme yapıldığında kasaya alacaklı kayıt yapmak diğer bir tabirle kasa alacaklandırmak her ne kadar mantığı anlatılmaya çalışılsa da anlamsız gelmektedir.
3. Öğrenciler sonuç hesaplarının işleyişlerini, bilanço hesaplarının işleyişleri ile sıklıkla karıştırmaktadırlar. Sonuç hesaplarının neden bilanço hesapları gibi çift yönlü çalışmadığı konusunda yanılgıya düşebilmektedirler.

4. Satıcı – alıcı ilişkileri ve bunlarla ilgili hesapların ortaya çıkışı ve işleyişi, öğrencilerin yanlışlığına düştüğü bir diğer konu olarak göze çarpmaktadır. Çünkü hesap adını yapılan faaliyetle ilişkilendirme gibi bir kavram yanlışlığına düşmektedirler.
5. Duran varlık işleyişlerinde amortisman konusu öğrencileri en fazla kavram yanlışlığı içine sokan durum olarak göze çarpmaktadır. Zira amortismanın işletmeden fon çıkışına neden olmayan bir gider türü olması, bu kavramın mantığının oturmasında öğrencilerin zorlanmasına neden olmaktadır.
6. Maliyet hesaplarının yansıtma hesapları aracılığı ile kapatılması konusu da öğrencilerin kavram yanlışlığına düştükleri bir diğer konu olarak göze çarpmaktadır. Her ne kadar gerekliliği nedenleri ile anlatılmaya çalışılsa da, yansıtma mantığı öğrenciler arasında gereksiz bir işlem olarak algılandığı için, öğrenmede zorluk yaşanan bir konudur.
7. Son olarak ters karakterli hesapların işleyişinde de öğrencilerin zorlandığı görülmektedir. Bilançoda kendi hesap kodlarının altında yer alırken yevmiye kayıtlarında zıt yönlü işleme başlamaları kavram yanlışlığına sebep olmaktadır. Örneğin bu hesaplardan ‘verilen çekler ve ödeme emirleri’ hesabı zıt karakterli bir hesap olup anlatıldığı gibi muhasebe kayıtlarında yer almasının yanında, ‘alınan çekler’ hesabıyla birlikte, ciro etmek ve keşide etmek kavramlarını öğrencilerin hayatına sokmaktadır. Öğrencilerin bu tür kavramlar ile ilk kez tanışmaları, konunun idrak edilme sürecini uzatmaktadır.

Tablo 4. Cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunan ifadeler

Gelir ve gider hesaplarının işleyişlerini anlayamıyorum karıştırıyorum						
Cinsiyet	N	X	Std. Sap.	Serb. Der.	t	p
Kadın	27	3,03	1,31	73	-2,210	0,030
Erkek	48	3,68	1,16			

Gelir tablosu oluşturmada güçlük çekiyorum						
Cinsiyet	N	X	Std. Sap.	Serb. Der.	t	p
Kadın	27	3,40	1,27	73	-2,923	0,005
Erkek	48	4,14	0,89			

Maliyet hesaplarının yansıtılma ve kapatılma kayıtlarını anlayamıyorum karıştırıyorum						
Cinsiyet	N	X	Std. Sap.	Serb. Der.	t	p
Kadın	26	3,73	1,21	73	-2,672	0,009
Erkek	48	4,35	0,78			

En çok karıştırılan konuların cinsiyet değişkenine bağlı, istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olup olmadığını araştırıldığı Tablo 4’ e göre cinsiyete bağlı olarak gelir ve gider hesaplarının işleyişi ile ilgili istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş, bu farkın erkeklerin kızlara göre bahsedilen kavramı anlamada daha çok zorlandığı görülmüştür.

Tablo 5. Öğrencilerin muhasebe dersi için önerilerinin ortalamaları

Öğrenci Önerileri*	Sayı	Ort.	Std. S.
Teorik ders anlatıldıktan sonra soru ve örnekler çözülmelidir.	74	4,36	0,945
Dönem sınavları test yapılmalıdır	74	4,35	1,152
Teoriyle günlük hayattan problemler birlikte sunulmalıdır.	74	4,31	0,964
Öğrenciler gruplanmalı ve örnek problemler grup olarak çözülmelidir.	74	3,53	1,445
Sınavdan yüksek not alan öğrenciler ödüllendirilmelidir	74	2,99	1,566
Öğrenciler ders esnasında sık sık tahtaya kalkmalıdır.	74	2,92	1,450

Erol, İ., Demirel Utku, B. (2015). Examination of the misconceptions that occur in students in Financial Accounting course. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1078-1088.

Konular işlendikten sonra haftalık ödevler verilmelidir.	74	2,82	1,475
Dönem sınavlarında klasik ve açık uçlu sorular sorulmalıdır.	74	2,00	1,395

*Anketlerden 1 tanesinde bu bölüm eksik cevaplandırılmıştır.

Diğer t testlerinde de benzer sonuçlar elde edilmiş ve bulunan istatistiksel anlamlı farkların erkeklerin, kızlara göre gelir tablosu oluşturmada ve maliyet hesaplarındaki yansıtma işlemlerini kavramada daha çok zorlanmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Öğrencilerin dersten beklentilerinin araştırıldığı son bölüme ait ifadelerin ortalamaya göre sıralandığı Tablo 5'e göre; öğrenciler dersin öğretim elemandan teorik ders anlatıldıktan sonra soru ve örnekler çözmesini beklemekte, verilen örneklerin akılda kalıcılığını artıracak şekilde günlük hayattan olmasını istemektedir.

Öğrencilerin muhasebe işleyişini genel olarak kavramakta zorluk çekmelerinden dolayı sınavlarının klasik ve açık uçlu sorular yerine, çoktan seçmeli (test) olmasını istedikleri görülmektedir. Anketin 2. bölümüne verilen cevaplardan da anlaşıldığı gibi muhasebeye ait çift taraflı kayıt yöntemini uygulamakta öğrenciler zorlanmaktadırlar.

5. Sonuç

Muhasebe eğitimi üzerine gerek ulusal gerekse uluslararası alanda birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların ortak noktası muhasebe eğitimi almış meslek mensuplarının, ekonomik ve sosyal yaşam üzerindeki yoğun etkilere sahip olmalarıdır. Potansiyel meslek mensubu olarak görülen muhasebe eğitimi alan öğrencilerin, günümüz dinamik iş yaşantısında etkili olacak bilgi, beceri ve yeterli donanıma sahip olabilme yolunda ki ilk ve temel adımları üniversite sıralarında ilk kez gördükleri muhasebe dersleri ile atılmaktadır.

Bu derslerin anlaşılmasını zorlaştıran kavram yanlışları, eğitim bilimleri alanında sıklıkla işlenen bir konudur. Bu çalışma da ilk kez muhasebe derslerinde düşülen kavram yanlışlarına değinilerek muhasebe eğitiminin ileriye taşınması konusunda literatüre bir katkı sağlanmıştır. Çalışma bulguları incelendiğinde, öğrencilerin hesap hareketleri, muhasebe işleyiş mantığı gibi birçok konuda kavram yanlışları ile karşı karşıya oldukları görülmektedir. Bu yanlışların belirlenmesi ve dersi anlatan öğretim üyesi tarafından bilinmesi, derslerin işlenişinde, çözülecek örneklerin seçiminde ve konuların anlatımında vurgu yapılacak alanların belirlenmesinde eğiticilere de yol gösterecektir.

Kaynakça

- Baki, A. ve Bell, A. (1997). Ortaöğretim Matematik Öğretimi. *Ankara: YÖK Dünya Bankası*.
- Bilgin, İ., ve Geban, Ö. (2001). Benzeşim (Analoji) Yöntemi Kullanarak Lise 2. Sınıf Öğrencilerinin Kimyasal Denge Konusundaki Kavram Yanlışlarının Giderilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20);26-32
- Ersoy, Y. (2003). Matematik Okur Yazarlığı-II: Hedefler, Geliştirilecek Yetiler Ve Beceriler. *Matematikçiler Derneği*.
- Ertana, Y., Yücel, E., ve Saraç, M. (2014). Kavram Haritaları Tekniğinin Muhasebe Eğitiminde Kullanılması: Uludağ Üniversitesi Uygulaması. *Business & Economics Research Journal*, 5(1).
- İç, Ü. ve Demirkol, T. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Üçgenler Konusundaki Temel Hataları Ve Kavram Yanlışları. *e-Journal of New World Sciences Academy* 3(3);446-454

Erol, İ., Demirel Utku, B. (2015). Finansal Muhasebe derslerinde öğrencilerde oluşan kavram yanlışlarının incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1078-1088.

- Kerr D. (2014). Identifying Common Mathematical Misconceptions from Actions in Educational Video Games. *CRESST Report 838*
- Koray, Ö., Özdemir, M., ve Tatar, N. (2005). İlköğretim Öğrencilerinin " Birimler" Hakkında Sahip Oldukları Kavram Yanlışları: Kütle Ve Ağırlık Örneği. *İlköğretim Online*, 4(2);24-31.
- Malatyalı, E., ve Yılmaz, K. (2010). Yapılandırmacı Öğrenme Sürecinde Kavramlar Ve Önemi: Kavramların Pedagojik Açından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), 320-332.
- Novak, J. D., ve Cañas, A. J. (2006). The Theory Underlying Concept Maps And How To Construct Them. *Florida Institute for Human and Machine Cognition*, 1.
- Stavrou, S. G. (2014). Common Errors and Misconceptions in Mathematical Proving by Education Undergraduates. *UMPST: The Journal*. V:1
- Tekkaya, C., Çapa, Y., & YILMAZ, Ö. (2000). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Genel Biyoloji Konularındaki Kavram Yanlışları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18);140-147.
- TDK Sözlük. (2011). *Türk Dil Kurumu Yayınları*;1358.
- Ubuz, B. (1999). 10. ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Temel Geometri Konularındaki Hataları ve Kavram Yanlışları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17);95-104.
- Ülgen, G. (2001). Kavram Geliştirme. Pegem Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.
- Yıldız, A. ve Büyükkasap, E. (2006). Fizik Öğrencilerinin, Kuvvet Ve Hareket Konusundaki Kavram Yanlışları Ve Öğretim Elemanlarının Bu Konudaki Tahminleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 268-277.
- Yumuşak, A. (2008). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Isı-Sıcaklık, Mekanik ve Elektrik Konularındaki Kavram Yanlışları ve Nedenlerinin Araştırılması (CBU Örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 180, 123-132.

Extended abstract in English

The accounting scandals experienced in financial field in last 20-year period studied profoundly influenced by different aspects of human life and pushed the countries to make arrangements and regulations about accounting systems. It is clear that first of all countries should take measures and arrangements in the accounting education. Accounting training is done with different accounting courses. Fundamentals of accounting training (general) are taken from the financial (general) accounting courses. In these courses, identifying the difficulties faced by students or acquired misconceptions during lessons will be effective in removing on behalf of future accounting mistakes. In this study, the misconceptions students may face during the accounting education have tried to be determined by implementation of a questionnaire and concept maps.

Questionnaires were made by taking into account the views of accounting lecturers and the balance sheet layout. The most confused group of balance sheet and specific misconceptions were tried to be determined. Concept maps were done by students at the end of every lesson. Both students and lecturer had chance to see the misconceptions that occurred in accounting lessons.

Because misconceptions generally become a subject of educational sciences, the number of studies done about misconceptions in accounting is almost negligible. Some of the work that has been done to detect and correct misconceptions is given in Table 1. Studies on misconceptions as can be seen from Table 1 have not been made in accounting field. Therefore, this study is expected to make a positive contribution to the literature.

Questionnaire consists of three sections. The first section is about determining the viewpoints of students about accounting and their demographic characteristics. The second section was created in order to identify potential mixing of accounting concepts. In the last section, the expectations of students about accounting courses have been investigated.

According to first section, a total of 75 students participated in the survey, 27 were women and 48 were men. The majority of the students stated that they would not choose the accounting profession after graduation. Students who have supported this view by stating that they only work on accounting courses before the exam and majority of students works accounting for passing the course. In addition, students stated that they had a better understanding of lesson with the method that the blackboard and powerpoint used together. Hence, with the aid of striking visual presentations, the accounting courses can be made more understandable.

According to second section, reliability coefficient of expression has been found 0.848 by the help of SPSS-20 software program and it is considered adequate for our survey. With the help of most confused phrases table (table 3) and concept maps prepared by students at the end of lessons, misconceptions in accounting can be summarized as follows:

- Double sided accounting method is a concept faced by students first time in their life. Previously, according to the concept of equality, the students wrote terms the right and left side of symbol '='. But no more, accounting to new concept of equality, students need to use at least two accounts and will calculate the number that against the accounts. However, students have to transfer the coverage entries to ledger. But one side of equality in the ledger will be blank and recording will continue in this way. The remaining parts of the ledger, caused students to question the concept of equality in accounting. At the end students have misconceptions in the double entry method that is the basis of accounting.

- In other words, previous experiences in the life of students relating to the debit and credit concepts have always found it a monetary value. They get confused with new concepts which are 'debit', 'credit', 'debtor-creditor accounts', 'debt-credit remaining'. The concept of 'debit' is used to mean to write a positive value to debit side. But students get confused to understand that although there is an increase in cash why the cash account is debited or how the cash can result the remaining debt. In other words students have misconceptions when prepayment is made why accountants write the number credit side of cash account

- Accounting also against the 'debit', 'crediting to 'debtor-creditor accounts', 'indebtedness rest' could not give meaning to the phrase. Indeed charge to bet on the number of accounting is used to mean writing a plus side to the debt account

- Students often confuse the operations of the balance sheet accounts and final accounts. Due to the double sided operation difference on balance sheet accounts and final accounts, they have misconceptions.

- The seller - buyer relationship and existence of the accounts and operations related to them is another issue that students have misconceptions because they get confused by associating the account's name and the activity performed.

- Depreciation of fixed assets is another topic that makes students has misconceptions. Although there is no reason to depreciation fund outflow, accountants think of it as an expense. So this thought cause misconceptions for students.

- Closing cost accounts through reflectance accounts is another misconception point for students. No matter how detailed it is told, the reflectance accounts are thought unnecessary and students have difficulties to understand the reflection process.

- Finally, it is observed that the functioning of the regulatory accounts also confuses students. In spite of being under their own account code on balance sheet, the regulatory accounts begin processing in opposite directions on coverage entry. Also next to the functioning of the 'checks received' and 'checks given and payment order', students need to learn the concepts that are 'draw a check' and 'endorse'. The first time the students met with such concepts, extends the process of understanding of the subject.

According to last section, students want lecturer to solve plenty of reinforcing questions and to make lesson more memorable with real-life examples. Also because the students have difficulties to understand accounting operations; they prefer multiple choice (test) rather than open-ended questions.